

Ключевые слова: информационные технологии, информатизация образования, единое информационное образовательное пространство, адаптивная система диагностики качества обучения.

Kutepova L. M. Information Adaptive Diagnostic System of Quality of Education of Students as a Component of a Common Information Educational Space

The article describes the approaches to the structure of the common information of educational space; revealed that the diagnostic system of quality of education of students is an integral part of the structure; the expediency of the use in common information educational space adaptive diagnostic system of quality of education of students.

Key words: information technology, informatization of education, common information educational space, adaptive diagnostic system of quality of education of students.

Стаття надійшла до редакції 28.08.2012 р.

Прийнято до друку 28.09.2012 р.

УДК 378.011.3:336-051

О. С. Меньяйленко, О. Б. Шевчук

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
У ВІРТУАЛЬНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ**

Постановка проблеми в загальному вигляді. Стрімкий розвиток комп'ютерної техніки, перехід суспільства до інформаційної епохи зумовили появу нового середовища існування людини – кіберпростір. Кіберпростір стає звичним середовищем для професійної діяльності, навчання, спілкування та відпочинку, формуючи нову систему цінностей, цілей і потреб особистості. Особливої актуальності в цих умовах набувають проблеми, пов'язані з використанням інформаційно- комунікаційних технологій в освіті, які орієнтовані на виконання психолого-педагогічних цілей навчання та виховання, формування і розвиток віртуального освітнього простору.

Створенню та розвитку єдиного інформаційно-освітнього середовища приділяється значна увага на державному рівні. Так, у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки зазначено, що основними заходами для інформатизації освіти є формування та впровадження інформаційного освітнього середовища в системі вищої та післядипломної освіти, створення інформаційної системи підтримки освітнього процесу [1, с. 23]; у Законі України «Про

Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» зауважується, що для професійної підготовки людини до роботи в інформаційному суспільстві необхідно забезпечити розвиток національної науково-освітньої інформаційної мережі та її приєднання до світових науково-освітніх мереж, створення інформаційних ресурсів за головними галузями знань [2].

Підвищення якісного рівня освіти має бути спрямоване на забезпечення економічного зростання країни та вирішення соціальних проблем суспільства [1, с. 10]. Характерною рисою сучасного суспільства є перехід від індустріальної економіки до економіки знань, що призводить до зростання впливу інформаційно-комунікаційних технологій на економічну сферу. Під впливом інформаційних технологій змінюються форми економічної діяльності, види та типи підприємств і організацій, характер взаємовідносин між роботодавцями та службовцями, персоналом і клієнтами. Нові ефективні засоби комунікації дозволяють забезпечити гнучку організацію підприємств, що робить їх більш конкурентоспроможними [3, с. 14].

Отже, підготовка майбутнього спеціаліста фінансово-економічного напрямку, конкурентоспроможного на ринку праці, компетентного, який вільно володіє своєю професією на рівні світових стандартів, здатного до постійного професійного вдосконалення, соціальної та професійної мобільності, набуває актуальності.

Проте на сьогодні не досліджено можливості віртуальної освіти і умови їх реалізації у професійній підготовці майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю, що дозволяє констатувати наявність проблеми і робить актуальним проведення досліджень у цьому напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У педагогічній теорії приділяється чимала увага дослідженню проблем інформатизації освіти, зокрема, таким її аспектам: створення єдиного інформаційного освітнього простору, системи відкритої освіти, віртуального навчального середовища (В. Биков, А. Верлань, О. Горева, Р. Гуревич, М. Кадемія, В. Усов, С. Шуклін та ін.); застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі (І. Булах, М. Жалдак, Т. Коваль, Ю. Мащбиць, С. Сисоєва, Г. Шугайло та ін.); психолого-педагогічні аспекти впровадження інформаційних технологій у навчальний процес (В. Беспалько, О. Довгяло, О. Меньяйленко та ін.).

Проблемам інформатизації економічної освіти приділяли увагу Н. Баловсяк, Є. Бенькович, О. Вербило, Є. Іванченко, О. Каменський, Т. Коваль, Г. Ковальчук, М. Коляда, Р. Корнев, В. Кошелева, Ю. Красюк, С. Кустовський, Т. Лимонова, Л. Петльована, Т. Поясок, С. Радецька, О. Смілянець, Н. Спрожецька, Н. Тверезовська.

Разом з тим постає необхідність більш детального вивчення особливостей професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічних спеціальностей в умовах віртуального освітнього простору, який дозволяє підготувати висококваліфікованих спеціалістів, здатних

системно мислити, переробляти великі обсяги інформації і виділяти в ній головне, адаптуватися до стрімкого розвитку інформаційних і комунікаційних технологій.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз можливостей віртуального освітнього простору щодо підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного напрямку та визначення особливостей цієї підготовки в умовах віртуального навчання.

Виклад основного матеріалу. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, їх широке впровадження в усі сфери суспільного життя спричинили появу нових галузей знань і високих технологій, створення нових автоматичних та автоматизованих засобів діяльності, розвиток економічних систем, удосконалення систем управління соціально-економічними і технологічними процесами. Зазначені особливості суспільного розвитку призвели до виникнення потреб постійного удосконалення відомих і набуття нових знань та навичок життєдіяльності в сучасному світі. Для задоволення зазначених потреб необхідно, щоб людина мала можливості навчатися впродовж усього життя, а система освіти повинна надати їй такі можливості [4, с. 17].

Отже модернізація системи освіти повинна призвести до підвищення доступності освіти, яка полягає у забезпеченні рівного доступу до якісної освіти всіх громадян, розширення спектру і поліпшення якості освітніх послуг, надання можливості навчання впродовж життя. Саме створення віртуального освітнього простору дозволяє вирішити всі поставлені завдання.

Віртуальний освітній простір являє собою систему освітніх компонентів, яка представлена сукупністю інтегрованих інформаційних і педагогічних технологій, що реалізуються в процесі взаємодії суб'єктів з віртуальними освітніми ресурсами, і характеризується адекватною представленістю діалектично взаємозалежних сфер діяльності людини (інтелектуальних, емоційно-образних, культурних, соціальних) і їх адаптованістю до суб'єктності студента [5].

Аналіз наукових досліджень [4–10] з проблем створення та використання інформаційного освітнього простору дозволив визначити такі основні можливості віртуального навчання:

- можливість здійснювати комунікативну взаємодію суб'єктів освітнього процесу;
- можливість оптимізації самостійної роботи студентів у межах їх інтерактивної взаємодії з розподіленими електронними освітніми ресурсам;
- можливість доступу до інформаційних ресурсів у будь-який час і в будь-якому місці;
- можливість надавати практично необмежені обсяги інформації з будь-яких галузей знань, наявність в Інтернеті значної

кількості спеціальних навчальних курсів із різних дисциплін, яка постійно збільшується;

- можливість застосування технології віртуальної реальності, яка дозволяє моделювати простір професійної діяльності, імітувати різні ситуації для формування професійних умінь і навичок;

- психолого-педагогічні можливості (робота в інформаційному просторі сприяє розвитку теоретичного, наочно-образного, наочно-дієвого, інтуїтивного, творчого мислення; формуванню навичок аналізу, синтезу, індукції, дедукції, абстрагування та узагальнення).

Визначенні можливості віртуального навчального простору надають великий потенціал щодо підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю до професійної діяльності.

Зазначимо особливості професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічних спеціальностей.

Економіст у своїй професійній діяльності стикається з інформацією (знаковими системами), іншими людьми і колективами, що беруть участь в економічних відносинах. Тобто професія економіста належить до типів «людина – знакова система» і «людина – людина». Таким чином, основними професійними компетенціями в цій сфері будуть: енциклопедичність, високий рівень інформаційної компетентності, розуміння суті економіки і фінансів, системне мислення, одночасне оперування кількома системами, здатність оперативної оцінювати загальну ситуацію і прогнозувати її розвиток, толерантність тощо [11].

Широке застосування та стрімке зростання значимості інформаційних технологій у всіх фінансово-економічних установах держави змінюють вимоги до підготовки сучасного економіста з огляду на необхідність формування в нього вміння використовувати інформаційні технології не лише для розв'язання фахових завдань, але й для організації ефективної пізнавальної діяльності [12, с. 172–173].

У зв'язку з розвитком у світовій економіці високих технологій і наукоємних виробництв з'являється потреба у висококваліфікованих спеціалістах фінансово-економічного напрямку, що мають певні особистісні та професійні якості, серед яких роботодавці особливо виділяють такі [13]:

- загальний рівень розвитку і базові знання фахівця;
- здатність системно мислити, вміння переробляти великі обсяги інформації і виділяти в ній головне;
- вміння застосовувати отримані знання на практиці і постійно вчитися;
- націленість на кар'єру, цілеспрямованість, адекватність самооцінки як фахівця.

Підготовка майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю в умовах віртуального навчального простору забезпечує формування зазначених компетенцій, особистісних і професійних якостей.

Можливість віртуального навчального простору здійснювати комунікативну взаємодію суб'єктів освітнього процесу дозволяє набути уміння контактувати з людьми, бути гнучким у спілкуванні, слухати, доступно, виразно й переконливо викладати власний погляд у діалозі, бути толерантним тощо. Тобто, вказана можливість дозволяє сформувати компетенції, необхідні для професії типу «людина – людина».

Можливість оптимізації самостійної роботи студентів у межах їх інтерактивної взаємодії з розподіленими електронними освітніми ресурсам сприяє самовдосконаленню, саморозвитку, розвитку пізнавальної діяльності та власної активності особистості.

Можливість надавати великі обсяги інформації дозволяє набути необхідних професійних знань. Використовуючи інформаційні ресурси (навчальні комп'ютерні програми, курси дистанційного навчання, електронні підручники, довідкова інформація, навчальні відеофільми, методичні матеріали тощо) віртуального навчального простору майбутні фахівці не тільки набувають необхідних професійних знань, а й здобувають вміння переробляти великі обсяги інформації і виділяти в ній головне, навички аналізу, синтезу, індукції, дедукції, абстрагування та узагальнення. Все це сприяє формуванню компетенцій, необхідних для професії типу «людина – знакова система»: енциклопедичність, високий рівень інформаційної компетентності, розуміння суті економіки і фінансів, системне мислення, одночасне оперування кількома системами.

Можливість застосування технології віртуальної реальності, де високореалістичне моделювання багатокomпонентного простору професійної діяльності підтримує динамічну інтерактивну взаємодію зі студентом, створює ефект занурення в змодельований простір професійної діяльності. Використання інтерактивних моделей фондового ринку, електронних бірж, бізнес-моделей організацій, імітаційних моделей регіональних соціально-економічних систем, процесів бюджетування на промислових підприємствах, розробка оргтехпроектів модернізації підприємств дозволяють імітувати майбутню професійну діяльність студентів. Завдяки проведенню експериментів з комп'ютерними моделями економічних об'єктів, досліджень з комп'ютерною підтримкою, розв'язанню задач з використанням необхідних програмних продуктів, вирішенню прикладних завдань на застосування знань з різноманітних економічних предметів, розробки бізнес-планів, виконанню професійних творчих завдань студенти самовдосконалюються, набувають умінь застосовувати отримані знання на практиці, аналізувати й синтезувати інформацію, робити висновки, оперативно оцінювати загальну ситуацію і прогнозувати її розвиток, що приводить до професійної компетентності.

Отже, використання електронних навчальних комплексів, що моделюють діяльність різних об'єктів реального світу, дозволить не тільки розширити теоретичну базу, але й підвищити емпіричний рівень професійних знань майбутнього фахівця.

Психолого-педагогічні можливості віртуального навчання полягають в тому, що робота в інформаційному просторі забезпечує успішне формування у студентів умінь і навичок працювати з сучасними потоками інформації, вести дослідницьку роботу, використовувати на практиці методи критичного аналізу, адаптуватися до нового, визначати і розставляти пріоритети в умовах обмежених ресурсів, будувати роботу з дотриманням жорсткого графіка, взаємодіяти з людьми, використовувати інформаційні технології у професійній діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

1. На основі результатів аналізу наукових досліджень щодо створення та використання віртуального освітнього простору визначено його основні можливості, що спрямовані на організацію самостійної навчально-дослідницької діяльності; варіативність змісту навчання; забезпечення взаємозв'язку «студент – інтерактивне середовище»; підвищення творчої активності майбутніх фахівців; аналіз і систематизацію потоків інформації; ефективну підготовку до майбутньої професійної діяльності.

2. Визначено особливості підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного напрямку, які полягають у тому, що професія економіста належить до типів «людина – знакова система» і «людина – людина». Це визначає основні професійні компетенції майбутніх фахівців (енциклопедичність; високий рівень інформаційної культури; розуміння суті економіки і фінансів; системне мислення; одночасне оперування кількома системами; здатність оперативно оцінювати загальну ситуацію і прогнозувати її розвиток; толерантність тощо) та особистісні й професійні якості (загальний рівень розвитку і базові знання фахівця; здатність системно мислити, вміння переробляти великі обсяги інформації і виділяти в ній головне; вміння застосовувати отримані знання на практиці і постійно вчитися; націленість на кар'єру, цілеспрямованість, адекватність самооцінки як фахівця). З'ясовано, що віртуальний навчальний простір здатен забезпечити формування всіх необхідних компетенцій, особистісних і професійних якостей майбутніх фахівців фінансово-економічних спеціальностей.

3. Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні сукупності умов, що забезпечують ефективність реалізації можливостей віртуального освіти, та розробити концептуальну модель процесу реалізації можливостей віртуального освітнього простору у професійній підготовці майбутніх фахівців фінансово-економічного напрямку.

Список використаної літератури

1. **Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки** [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/Attaches/4455.pdf>. 2. **Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки»** [Електронний ресурс]

/ Відом. Верхов. Ради України. – 2007. – № 12. – ст. 102. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/537-16>. **3. Архипова З. В.**, Пархомов В. А. Информационные технологии в экономике : [учебн. пособие] / З.В.Архипова, В.А.Пархомов. – Иркутск: Изд-во БГУЭП, 2003. – 184 с. **4. Биков В.Ю.** Моделі організаційних систем відкритої освіти: [Монографія] / Биков В.Ю. – К.: Атіка, 2008. – 684 с. **5. Шуклин С.И.** Возможности виртуального образования и условия их реализации в профессиональной подготовке будущих специалистов : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Шуклин Сергей Иванович. – Курск, 2010. – 26 с. **6. Усов В.А.** Возможности виртуального образовательного пространства в организации саморазвития студентов в вузе : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общ. педагогика, история педагогики и образования» / Усов Виктор Алексеевич. – Сочи, 2006. – 22 с. **7. Лубков Р.В.** Дидактический потенциал виртуальной образовательной среды : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. пед. наук : специальность 13.00.01 «Общ. педагогика, история педагогики и образования» / Лубков Роман Владимирович. – Самара, 2007. – 22 с. **8. Гуревич Р.**, Кадемія М. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній професійній освіті [Електронний ресурс] / Р. Гуревич, М. Кадемія // Теорія і методика професійної освіти. – № 1. – 2011 р. – Режим доступу: <http://www.tmpe.gb7.ru/docs/1/Gurevich.pdf>. **9. Лапчик М.П.** Информатика и информационные технологии в системе общего и педагогического образования : Ист.-методол. аспект / М.П.Лапчик. – Омск : Изд-во Ом. гос. пед. ун-та, 1999. – 295 с. **10. Пилипчук А.Ю.** Реформування освіти і інформатизація: основні проблеми і підходи до їх вирішення [Електронний ресурс] / А.Ю.Пилипчук // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – № 1. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em5/emg.html>. **11. Основи економічної теорії** : посібник для студентів вищ. навч. закладів / за ред. С. В. Мочерного. – К.: Академія, 2003. – 472 с. **12. Поясок Т.Б.** Система застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх економістів у вищих навчальних закладах : дис. ... д. пед. наук : 13.00.04 / Поясок Тамара Борисівна. – К., 2009. – 559 с. **13. Андрухив Л.В.** Формирование у будущих экономистов умения работать с информацией : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. пед. наук : специальность 13.00.08 «Теория и методика проф. образования» / Андрухив Людмила Викторовна. – Астрахань, 2008. – 22 с.

Меняйленко О. С., Шевчук О. Б. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічних спеціальностей у віртуальному освітньому просторі

У статті визначено основні можливості віртуального освітнього простору щодо підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного

напряму та з'ясовано особливості цієї підготовки в умовах віртуального навчання.

Ключові слова: віртуальне навчання, віртуальний освітній простір, фахівці фінансово-економічного напрямку.

Меняйленко А. С., Шевчук О. Б. Особенности профессиональной подготовки будущих специалистов финансово-экономического направления в виртуальном образовательном пространстве

В статье определены основные возможности виртуального образовательного пространства в подготовке будущих специалистов финансово-экономических специальностей и выявлены особенности этой подготовки в условиях виртуального обучения.

Ключевые слова: виртуальное обучение, виртуальное образовательное пространство, специалисты финансово-экономического направления.

Menaylenko O. S., Shevchuk O. B. Features of the Professional Training of Future Professionals of Financial and Economic Specialties in a Virtual Educational Environment

In this article the main features of a virtual educational environment to prepare future professionals of financial and economic specialties and peculiarities of the training in a virtual learning.

Key words: virtual learning, virtual education space, specialists financial economics.

Стаття надійшла до редакції 30.08.2012 р.
Прийнято до друку 28.09.2012 р.

УДК 37.091.315.7

Г. В. Монастирна, Т. В. Бондаренко, І. М. Монастирний

**ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ
ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ BLENDED LEARNING У
ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Постановка проблеми. Сучасний розвиток інформаційних технологій, доробки педагогічної науки по їх впровадженню в освіту дали поштовх масовому впровадженню електронної освіти (e-learning), дистанційної форми навчання в освітніх закладах світу та в Україні зокрема. Натепер відбувається інтенсивне впровадження дистанційних курсів як за окремими дисциплінами, так і повністю курсами підготовки. У той же час дослідники визначають певні недоліки дистанційної та